

Motion till riksdagen 2025/26:449

av Serkan Köse (S)

Återinför arbetsmarknadsprövning för arbetskraftsinvandring

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra arbetsmarknadsprövning för arbetskraftsinvandring och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Arbetskraftsinvandringen i Sverige har under lång tid varit föremål för diskussion. Reformen 2008, som avskaffade den tidigare arbetsmarknadsprövningen, öppnade arbetsmarknaden på ett sätt som saknar motsvarighet i Europa. En central effekt har blivit att tillstånden inte alltid styrts till dokumenterade bristyrken, vilket ökat risken för lönedumpning, otrygga villkor och en parallell arbetsmarknad vid sidan av den svenska modellen.

Delegationen för migrationsstudier (Delmi) konstaterade i en rapport 2024 att Sverige avviker från övriga Norden genom avsaknaden av arbetsmarknadsprövning och pekade på problem kopplade till villkor och utnyttjande i delar av systemet. Enligt Delmi är det just denna avsaknad av behovsprövning som gjort Sverige särskilt sårbart för missbruk av reglerna.

Statistik från Migrationsverket visar också hur tillstånden faktiskt fördelas. Under 2024 beviljades drygt 13 400 arbetstillstånd i första instans. De största yrkesgrupperna var it-arkitekter, systemutvecklare och testledare (cirka 2 600), ingenjörer och tekniker (1 500) samt bärplockare och plantörer (1 360). Samtidigt beviljades hundratals tillstånd i serviceyrken såsom snabbmatspersonal och restaurangbiträden (316) samt kockar och kallskänkor (259), alltså områden där det redan finns många arbetssökande i Sverige. Detta visar att dagens system varken konsekvent styr till bristyrken eller effektivt motverkar underbudskonkurrens.

Migrationsverket har även uppmärksammat riskerna i branscher som bärplockning via bemanningsföretag, där tillstånd ofta kombineras med osäkra villkor och risk för exploatering. I sin redovisning 2025 framhöll myndigheten att av cirka 72 000 ansökningar 2023–2024 gällde drygt 30 000 yrken där behovet inte kan tillgodoses i Sverige, men att reglerna samtidigt öppnar för rekrytering i andra sektorer där arbetskraft faktiskt finns tillgänglig.

I Norden finns fungerande mekanismer för att styra arbetskraftsinvandringen till bristområden. I Danmark används så kallade positivlistor för både högutbildade och yrkesarbetare. Från 1 juli 2025 omfattar listorna 187 respektive 65 yrken, och tillstånd beviljas endast inom dessa. Finland tillämpar en arbetsmarknadsprövning där tillstånd som huvudregel förutsätter att arbetsgivaren och myndigheten först bedömt att lämplig arbetskraft inte finns i Finland eller inom EU/EES. I Norge bygger systemet på kvalificerad kompetens och att lön och villkor minst motsvarar norska standarder, vilket i praktiken fungerar som en arbetsmarknadsprövning.

Även på EU-nivå är arbetsmarknadsprövning vedertagen. Europeiska migrationsnätverket konstaterar att de flesta medlemsstater använder någon form av labour market test, ofta med undantag för särskilda bristkategorier.

För att värna löntagarnas ställning, säkra konkurrens på lika villkor och rikta arbetskraftsinvandringen till dokumenterade bristyrken bör Sverige återinföra arbetsmarknadsprövning. En svensk modell bör bygga på att arbetsgivaren visar att rekrytering inom landet och EU/EES inte är möjlig inom rimlig tid och att erbjudna villkor motsvarar svenska kollektivavtal. På så sätt kan vi återställa förtroendet för systemet, minska utrymmet för oseriösa aktörer och samtidigt säkerställa att Sverige kan rekrytera den kompetens som verkligen behövs.

Serkan Köse (S)